

kastið, ið føroyskari sjálfstýrisstremban hevur verið fyrri, men eisini hesin sjálfstýrispolitiski spurningurin hevur sína grund í hvørjum einstøkum menniskja, hvørjum einstøkum av okkum – og hann má geva orsök til álvarsliga sjálvsrannsakan, ið kundi byrja við, at vit settu okkum sjálvum nakrar álvarsamar spurningar: Hava vit – hvør einstakur av okkum – í okkara persónsmensku, í okkara „innaru menniskju“ sum tað viðhvørt eitur á bíblumáli, – hava vit hvør í sær tað álit á okkum sjálvum og á okkara egnu dómikraft og vitan, at vit tora at taka hetta endamáli, at uppala sjálfstøðugar, raskar og ábyrgdarfullar borgarar við eini frískari sál í einum frískum líkami. Og tað hevur altíð verið eitt serkenni í teirra gerandislívi, at börnini og tey ungu sjálv sloppu at hava ábyrgd.

Við hesum eru vit komin heilt niður á tað stöð, har vit sjálv, hvør einstakur av okkum, hava ræðið.

Kanska kunnu vit lítið gera við bankagøluna – ella við ovurfiskingina – ella við ovurfløgurnar, ið koyrdu okkum øll á heysin, – ið hvussu er nú – og kanska kundu vit høvur sær eisini gera lítið við tey málini fyrri nøkrum árum síðani, heldur tá ið skaðin hendi, tí vit vistu kanska ikki betur, vit høvdu ið hvussu er ov lítið álit á okkara egnu sunnu fornuft, tá ið hon talaði at, – vit hildu, at teir stóru og klóku mundu vita betur.

Men nú vit standa við uppalingarspurninginum – nú eru vit so á tí stöð, har vit øll kunnu vera við. Vit sum her eru savnað, vit eru foreldur og børn, vit eru lærarar og næmingar, (og her eru kanska eisini undgómssleiddarar og ítróttafólk ella skótar), á uppalingarspurninginum kunnu vit ikki skúgva ábyrgdina frá okkum yvir á onnur.

Vit foreldur, lærarar,

Frá „Summarlótuni“ á Viðareidi leygardagin

undgómssleiddarar hava beinleiðis ávirkan á, um okkara børn læra at virða seg sjálv, hava álit á sær sjálvum, ábyrgdina av tí, sum hendir úttan um okkum? Tora vit at tala at, tá ið vit halda okkurt ikki vera rætt? Tora vit at taka undir, tá ið vit halda okkurt vera rætt og rimuligt, hóast nógv onnur, kanska tey flestu, eisini máttmikil fólk, halda nakað annað? Eru vit so trygg í okkum sjálvum, so grundfest í álitinum á okkara egnu dómikraft, at vit tora tað?

Vistu vit ikki inni við okkum sjálv í 80-unum, tá ið tað eina glæsiliga miljóna-projektuð fyrri og annað eftir sá dagsins ljós, at hatta kundi ikki bera til?

Vistu vit ikki inni við okkum sjálvum, at so nógvur fiskur var ikki til, at allir

100-miljónatrolararnir kundu gjaldast aftur.

Vistu vit ikki inni við okkum sjálvum, øll vit, sum bygdu hús, at húsiní ongantíð kundu verða so nógv verd, sum bankarnir tá billaðu okkum inn, tá ið teir bara vildu slenna sínum nógvu virðisleysu pappírspengum út at vinna rentur?

Ja, vistu vit ikki innast inni, at hatta bara vóru pappírspengar og stakkalastás?

Vit kundu hildið á við óteljandi spurningum av has-

um slag – og ofta kunnu vit taka ábyrgd av sær sjálvum – og tástani eisini av síni søgu og sínum landi.

Ongin kann læra tey hetta bara við at siga teimum tað!

Nei, tey megu uppliva, at tey eru nakað, at tey nytta nakað, at tey duga nakað – tá fáa tey álit á sær sjálvum.

Ta ábyrgdina hava vit foreldur, lærarar, (undgómssleiddarar).

Sum foreldur mega vit spyrja okkum sjálv:

Munnu míni børn kenna á sær, at tey hava nakað at týða? Er nakað brúk fyrri teimum heima við hús? Sleppa tey at gera nytt og taka ábyrgd av nøkrum? – Ella geri eg alt fyrri tey, sum gerast skal, tí tað er nógv skjótari og lættari?

Og sum lærari má eg spyrja meg sjálván: Halda allir mínir næmingar seg duga nakað? Lati eg teir sleppa at visa, hvat teir duga væl? Dugi eg at skipa soleiðis fyrri, at eingin rennur seg fastan og missir mótið? Vis eg teimum, at eg virði teirra hugsanir og meiningar? Lurti eg eftir teirra meiningum? Er gerandis-

dagurin í skúlanum merktur av arbeidsgleði, tryggleika og góðum vinalagi? Sleppur skapanargleðin hjá børnunum at blóma hvønn einasta dag? Hava næmingarnir ábyrgdina av nøkrum, sum hevur týðning fyrri skúlaarbeiðið ella samanhaldið? Føla næmingarnir, at hugurin drivur verkið? At øll nokk svara: Jú, vit hugsaðu tað inni við okkum sjálvum, men tá ið politikarar, bankafólk, grannskoðarar og skiparar søgdu nakað annað, so mundu teir vita betur – teir mundu kenna betur til viðurskiptini og fortreytirnar enn vit sjálv.

Og so tagdu vit – valdu teir somu politikararnar aftur og aftur, klappa tá ið nýggi trolarnir flaggskryddur kom at bryggju og bygdu teir eyka 30-40 fermetrar upp í húsin. Tí vit litu ikki á okkara egnu dómikraft – hildu øll onnur vita betur enn vit sjálv.

Tí vit høvdu ikki álit á okkum sjálvum.

Fiskifrøðingarnir høvdu kortini altíð sagt tað sama, sum vit sjálv hugsaðu – men kanska júst tí høvdu vit líka lítið álit á teimum sum á okkum sjálvum.

Men hvat er tað so, sum bagir okkum? Hvi tora vit ikki at taka ábyrgd av okkara egnu sannføring? Hvi tora vit ikki líta so mikið á okkum sjálv, at vit tora at standa við tað, vit sjálv halda vera rætt?

Veit ikki um eg dugi at svara øllum hesum spurningunum, ið hvussu er ikki fullkomuliga. Men nakrar av orsökunum haldi eg meg teirra evnir og dugnaskapur verða virð? Ella er tað bara tað, ið eg sum lærari tíni, dugi ella haldi hava nakað upp á seg, sum telur – og alt

annað er spæl og fjas og skúlanum óviðkomandi?

Og sum undgómssleiddari kann eg spyrja meg sjálván: Hava øll börnini tað gott í minum líði? Kenna øll seg væl? Kenna øll seg røsk og dugnalig? – Ella er kappingarandin so ágangandi, at bara tey, ið klára seg best eru nakað verd?

Hetta vóru nógvir spurningar, – ja, fólkaundarrøðan í kvöld hevur verið mestsum teir beru spurningar – og ikki so nógv svar. Tá ið eg var ungur, sungu vit við Bob Dylan: „The answer, my friend, is blowing in the wind!“ – svanin blaktra í lotinum! Og soleiðis er við svarunum her. Tað veldst um hvønn einstakan av okkum – veldst um hvørji svar hvør einstakur av okkum gevur til allar spurningarnar. Eydnast tað okkum, ið skulu uppala tey komandi ættarliðið at svara so, at tað komandi ættarliðið hevur álit á sínum egnu evnum og torir at taka ábyrgd av sær sjálvum – so eru vit betur tryggjað móti at koma út í slíkt ofóri, sum vit nú eru í.

Og tá fáa vit eisini tann øvugta vinnugin: Hetta ættarliðið er jú teir komandi politikararnir og vinnulívsfólkini – so tá fáa vit kenna: tað eru m.a. eisini søguligar orsøkir til, at hetta vætandi sjálválitið er vordandi ein partur av okkara mentan – á ein so merkiliga duplutan hátt: eitt er tann undirlutakenslan, vit kenna innast inni – eitt annað er tey stóru orðini, vit kortini bera fram um okkum sjálv. Og kortini er hetta kanska

Framhald á síðu 16